

Djelovodni broj: 05-12/23-4

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

NACIONALNI PREVENTIVNI MEHANIZAM

**Po Opcionom protokolu uz Konvenciju UN protiv torture
i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka**

IZVJEŠTAJ O OBILASKU

Istražnog zatvora u Podgorici

Podgorica, avgust, 2023. godine

Podaci o obilasku

Vrsta obilaska:	Tematski obilazak;
Svrha obilaska:	Analiza položaja pritvorenih lica i vođenja medicinske dokumentacije
Datum obilaska:	10.05.2023. godine;
Najava obilaska:	Obilazak je najavljen;
Tim za obilazak:	vođa tima: Mensur Bošnjak, savjetnik Zaštitnika; Članovi tima: Mirjana Radović, zamjenica Zaštitnika, Marijana Sindić, glavna savjetnica Zaštitnika, Danijela Brajković, savjetnica Zaštitnika. Jelena Nedović, savjetnica Zaštitnika ¹ ;

1. Uvod

Zaštitnik, u skladu sa Ustavom Crne Gore² i Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore³, vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) u cilju prevencije mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja lica lišenih slobode, a u skladu sa Zakonom o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka⁴.

NPM preduzima mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, sprovođenjem redovnih i kontrolnih obilazaka mjesta u kojima se nalaze ili se mogu naći lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, odlukom suda ili drugog državnog organa.

Članovi tima NPM-a imaju pravo:

- da bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode;
- na pristup podacima o: organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode, broju lica lišenih slobode u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze i o postupanju sa licima lišenim slobode;
- da bez prisustva službenog lica razgovaraju sa licima lišenim slobode i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze.

¹ Svi izrazi koji se u ovom Izveštaju koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

² Član 81 Ustava Crne Gore;

³ Zakon o Zaštitniku ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017);

⁴ "Službeni list Crne Gore – međunarodni ugovori", br 9/2008;

2. Opšte informacije

Tim NPM izvršio je obilazak Istražnog zatvora tokom kojeg su prilikom monitoringa u fokusu bile dvije teme – boravak pritorenih lica u Istražnom zatvoru i vođenje medicinske dokumentacije prilikom prijema pritvorenih lica, sa naglaskom na važnost poznavanja i primjene Istanbulske protokola koji ističe važnost uloge ljekara u procjeni fizičkih i psiholoških posljedica mučenja.

Obilasku tima prisustvovali su predstavnici Savjeta Evrope, đ-đa Tatjana Miranović, programska menadžerka u Kancelariji Savjeta Evrope u Podgorice kao i g-din Ivan Šelih, stručni konsultant Savjeta Evrope.

Uvodni razgovor je obavljen sa direktorom UIKS- a Radem Vojvodićem, pomoćnikom direktora Darkom Vukčevićem. Sastanku su prisustvovali službenici iz pravne službe i sektora za tretman.

Broj pritvorenih lica na dan obilaska bio je 412, a kapacitet je 292 mjesta. Nadležni u zatvoru su istakli da se pritvorena lica smještaju i u dio Zatvora za kratke kazne, a dio bude premješten u Istražni zatvor u Bijelom Polju.

Veliki broj pritvorenih lica godinama unazad predstavlja teret za Istražni zatvor ali i finansijski teret po državu, te bi više trebalo pribjegavati alternativnim sankcijama. NPM je u više navrata kroz izvještaje ukazivao na navedenu problematiku.

Tokom monitoringa na uvid je tražena određena dokumentacija, prije svega kako bi se sagledalo postupanje prilikom prvog ljekarskog pregleda, koji je izuzetno bitan i važan kada je u pitanju evidentiranje eventualnih povreda lica od strane službenika Uprave policije koji su postupali prema istom, radi ispitivanja eventualnih navoda i sprovođenja djelotvorne istrage u takvim situacijama. Zaštitnik kao NPM ukazuje na Mišljenje donešeno u reaktivnom mandatu⁵, kada je ova problematika u pitanju.

3. Razgovor sa pritvorenim licima i materijalni uslovi u običnim sobama

Razgovori su obavljeni sa pritvorenim licima koji su izrazili želju poštujući odnos povjerljivosti razgovora između pritvorenika i tima NPM-a. Razgovor je obavljen bez prisustva službenih lica.

3.1. Tim je prvo obišao sobu na prizemlju u zgradi Istražnog zatvora. Lica koja su se nalazila u toj prostoriji nijesu imala primjedbi na postupanje službenika. Takođe, izjavili su da imaju mogućnost tuširanja svakog dana. Dalje su naveli da su zadovoljni sa hranom koja im se sprema, te da svakodnevno imaju jedan čorbasti obrok. Kada je u pitanju zdravstvena zaštita, pritvorena lica u ovoj sobi nijesu imala primjedbi istakavši da im nije često potrebna ista, međutim kada je trebaju uvijek bude blagovremena.

⁵ https://www.ombudsman.co.me/docs/1685968461_15523_prep_up.pdf

Međutim timu je saopšteno da nemaju dovoljan broj ćebadi kako bi se naveče mogli pokriti, te da im naveče bude hladno. Tim je odmah ukazao zatvorskim vlastima na ovu činjenicu i odmah su licima dostavljena ćebad. Zaštitnik podsjeća na obavezu propisanu Pravilnikom o bližem načinu izvršavanja pritvora⁶, u odnosu na ćebad, gdje zatvorske vlasti pritvoreniku moraju obavezno dati dva ćebeta u ljetnjem odnosno tri u zimskom periodu.

Takođe, kao primjedbu su istakli da imaju šetnju dva puta po pola sata u toku dana, nekada samo jednom po pola sata, što zatvorske vlasti objašnjavaju činjenicom da je zatvor prenatrpan, i da ima puno suprostavljenih grupa u zatvoru koje moraju iskontrolisati kako ne bi došlo do konflikta između istih. Zaštitnik i u ovoj situaciji podsjeća na Pravilnik⁷, koji predviđa da se šetnja pritvorenog lica vrši u trajanju od dva sata dnevno.

3.1.1. Uslovi za boravak u ovoj sobi nijesu bili na zadovoljavajućem nivou. Dimenzija prostorije je 5.38x5.00x3.38. Obzirom da su u momentu obilaska u prostoriji boravila dva lica, ona je ispunjavala standarde CPT-a u odnosu na dimenzije⁸, kao i standarde propisane domaćim Pravilnikom o bližem načinu izvršavanja pritvora⁹.

Prostorija je bila provjetrena i dotok svježeg vazduha je bio zadovoljavajući. Prema zapažanju tima NPM-a otvor (prozor) je bio dovoljan da bi se u svakom momentu mogla obezbijediti dovoljna količina svježeg vazduha.

U prostoriji nije bilo sređenog patosa koji je bio bez bilo kakve podloge (pločice, laminat, parket). Kreveti su bili stari i dotrajali kao i duševi koji su se nalazili na krevetima, koji su bili i pocijepani. Lica su imala posteljinu, koja je međutim bila vidno ishbana i dotrajala.

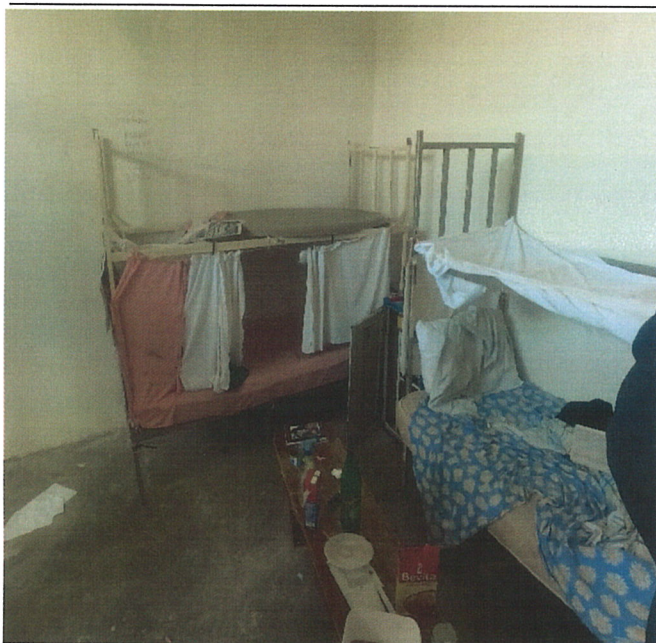
Pločice u sanitarnom čvoru su bile otpale i dok je lavabo curio i uslijed čega je stavljena kanta kako bi se izbjeglo curenje vode po sanitarnom čvoru.

⁶ ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012) – član 12;

⁷ Isto – član 31;

⁸ https://www.ombudsman.co.me/docs/1612168267_standardi-cpt-ija.pdf - paragraf 43;

⁹ ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012) – član 11;

Fotografija br. 1 – Soba na prizemlju Istražnog zatvora koju je tim obišao.

3.2. Tim je dalje, obavio razgovor sa pritvorenim licima koji se nalaze u jednoj od soba na prvom spratu. U toj sobi u momentu obilaska boravilo je 8 lica. Pritvorenici iz te sobe su saopštili da redovno primaju terapiju koja im je propisana, međutim da malo duže čekaju na zdravstveni pregled. Na pitanje, koliko dugo čekaju isti su odgovorili da to bude u prosjeku 7 do 10 dana. Nijesu imali primjedbi u vezi njihovog odnosa sa zatvorskim čuvarima, koji ocjenjuju kao korektan. Takođe, kada je u pitanju ishrana, kao i prilikom prvog razgovora, pritvorenici nijesu imali primjedbi i bili su zadovoljni sa ishranom. Takođe, prema njihovom kazivanju, zatvorske vlasti uvijek postupaju po njihovim podnešenim molbama i žalbama, i odgovor na iste dobijaju blagovremeno.

I pritvorenici iz ove prostorije su naveli da imaju dnevno šetnju dva puta po pola sata, što im nije dovoljno obzirom da ostalih 23 sata provedu u sobi, posebno pri činjenici da pritvorena lica ne mogu biti radno angažovana u zatvoru. Kada je u pitanju posteljina i dovoljan broj komada ćebadi, pritvorenici su istakli da im od toga ništa ne nedostaje te da redovno održavaju higijenu jer posteljину, zajedno sa robom koju koriste redovno šalju na pranje.

3.2.1. Ova prostorija je dimenzija 5.33x5.43x3.26 i u njoj se nalazilo 9 kreveta, odnosno kako je gore navedeno u momentu obilaska boravilo je 8 lica. Kada je u pitanju gore navedeni standard CPT-a u pogledu kvadrature, Zaštitnik ukazuje da kvadratura u ovoj prostoriji u odnosu na broj lica koja su boravila u momentu obilaska, nije u skladu sa navedenim standardom.

Pitanje šta su to razumne dimenzije policijske ćelije (ili bilo kojeg drugog tipa smještaja pritvorenika/zatvorenika) je vrlo složeno. Prilikom pravljenja te procene treba uzeti u obzir

mnoge faktore. Međutim, delegacije CPT su smatrale da postoji potreba za osnovnim smernicama u toj oblasti. Trenutno se koristi sledeći kriterijum (koji se više smatra za poželjni nivo, a ne za minimalni standard) prilikom procene policijskih ćelija namenjenih jednoj osobi za boravak duži od nekoliko sati: veličine od 7 kvadratnih metara, sa 2 ili više metara od zida do zida, 2,5 metra između poda i plafona.

U ovoj prostoriji je postojao pod (laminat) na patosu. Higijena je bila na zadovoljavajućem nivou, i prema riječima lica koja borave u toj sobi, sami održavaju higijenu i dezinfikuju sobu. Soba je bila okrečena i generalno čista.

Međutim, opšti utisak tima NPM-a je da u ovoj prostoriji nema dovoljno svježeg vazduha posebno uzimajući u obzir činjenicu da u istoj boravi 8 lica te da je otvor (prozor) na sobi manjih dimenzija. Takođe, prozor je bio polomljen što postavlja pitanje djelotvornosti grijanja u toku i zimskih dana.

3.3. Tim je dalje nastavio obilazak zgrade Istražnog zatvora i obavio razgovor sa pritvorenicima koji se nalaze na drugom spratu zgrade. U istoj se nalazilo 7 kreveta i u istoj se nalazilo 4 lica. Prema njihovom kazivanju, nijesu zadovoljni blagovremenošću pružanja zdravstvene zaštite jer dugo čekaju na specijalističke preglede.

Što se tiče odnosa sa službenicima, lica nijesu imala primjedbi i naprotiv imali su samo riječi hvale za odnos službenika prema njima. I ova lica su timu saopštila da svakodnevno imaju mogućnost da se okupaju i istuširaju.

Međutim, i ova lica su iskazala nezadovoljstvo vremenom koje im je omogućeno da koriste za šetnju. Naime, i ova lica imaju šetnju po dva puta po pola sata dnevno. U pogledu komunikacije sa načelnikom Istražnog zatvora, zadovoljni su blagovremenošću dobijanja odgovora po upućenim molbama odnosno žalbama, sa tim što su naveli da se sporadično dešava da ne dobiju odgovor ali ne često. Imaju sve potrebno u pogledu ćebadi i posteljine.

3.3.1. Dimenzije ove prostorije su 5.30x4.45x3,36, što je u skladu sa standardom CPT-a kada su dimenzije prostorija u pitanju, obzirom da je u momentu obilaska u sobi boravilo 4 pritvorenika. U prostoriji je bio instaliran klima uređaj, koji su prema njihovim riječima, pritvorenici sami kupili. Takođe, svako lice je imalo svoj ormar poseban u kojem su odlagali lične stvari i robu. Opšti utisak je da je soba bila izuzetno čista i sređena i da je higijena bila na izuzetno dobrom nivou. Kreveti i sušeci su bili u izuzetno dobrom stanju, nijesu bili niti pocijepani niti pohabani.

Fotografije br. 2 i 3 – Soba sa drugog sprata Istražnog zatvora, koju je tim obišao.

4. Medicinski skrining i medicinska dokumentacija

Tokom monitoringa tim je sagledao u kojoj mjeri je omogućen pristup ljekaru i povjerljivost u odnosu ljekar – pacijent. Zdravstvena služba u UIKSu nastoji da odgovori na potrebe zatvorske populacije, ali problem koji egzistira je nedostatak ljekarskog kadra koji bi bio stalno zaposlen u okviru zdravstvene službe UIKS-a. Demotivisanost ljekara da rade u okviru UIKS-a upravo kreće iz toga što sa te pozicije nisu omogućena dalja usavršavanja u vidu specijalizacije, što plate nisu istog nivoa sa onima kojima je krovno ministarstvo zdravlja. Preporuke Zaštitnika kao NPM-a već duži niz godina insistiraju na tome da zdravstvenu službu treba integrisati u okviru ministarstva zdravlja tako da se nacionalne zdravstvene politike, programi i protokoli podjednako primenjuju u zatvorima.

Prvi kontakt sa zdravstvenom službom je početni medicinski pregled koji se obavlja u prvih 24h od prijema. Medicinski skrining trebao bi da dokumentuje postojeću bolest tako da postoji kontinuitet liječenja da identifikuje druge bolesti koje bi možda trebalo da se tretiraju i pruži informacije svim novim pritvorenicima o funkciji zdravstvenih usluga i pristupu zdravstvenim uslugama.

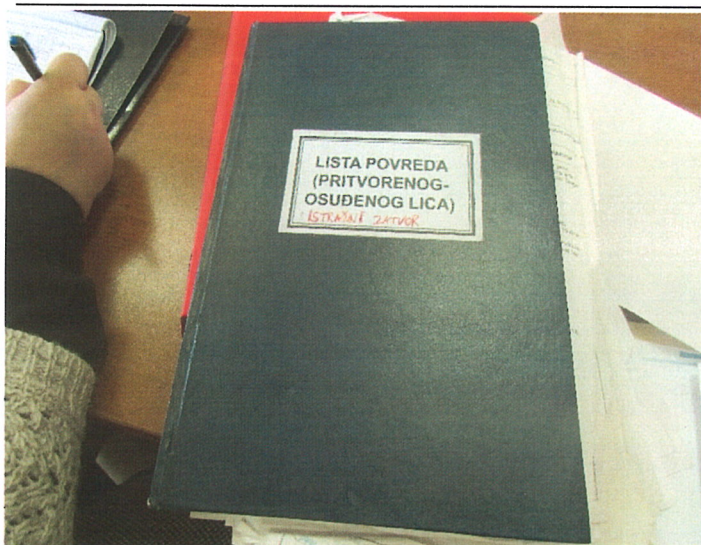
Fotografija br. 4 – u okviru zdravstvenih pregleda radi se i UZV dijagnostika.

Prigovori pritvorenih lica odnose se i na situacije da se zdravstvene konsultacije ne održavaju povjerljivo, bez prisustva čuvara. NPM je tokom monitoringa u više navrata isticao da pritvorenici zadržavaju pravo na poverljivost svoje zdravstvene zaštite. Pristup zdravstvenim uslugama, konsultacijama i tretmanima mora ostati poverljiv.¹⁰ Dobra praksa bi bila da se obezbjedi mogućnost da pritvoreno lice direktno kontaktira zdravstvenu službu da zatraži pregled, a konsultacije i tretman treba da se odvijaju bez prisustva zatvorskih čuvara. Individualni medicinski kartoni se čuvaju u zdravstvenoj ambulanti i dostupni su samo zdravstvenim radnicima.

Načelnica Sektora za zdravstvenu zaštitu upoznala je predstavnike NPM-a sa novinom u radu, a tiče se vođenja Evidencija u odnosu na lica koja su kažnjena disciplinskom mjerom upućivanja u samicu. Ova mjera ima smisao samo ako se primjenjuje primjereno ličnosti onoga ko je počinio prestup i primjereno prirodi prestupa i okolnostima.

Evidencije sadrže sljedeće kolone u koje bi trebalo upisivati sljedeće podatke – ime, prezime i datum rođenja pritvorenog/zatvorenog lica, datum i vrijeme, dijagnozu, trenutno stanje i potpis doktora/tehničara. Tim NPM je pregledom ovih Evidencija zapazio i uputio sugestije da zapisi budu precizniji u smislu da se upiše tačno vrijeme (početak i kraj pregleda), s obzirom da je to nedostajalo u pojedinim zapisima.

¹⁰ Preporuka upućena u izvještaju koji se nalazi na linku https://www.ombudsman.co.me/img-articles_npm/119/izvje--taj%20o%20obilasku%20uiks-a.pdf

Fotografija br. 5 – Lista povreda (prিতবorenog – osuđenog lica)

Evidenciji Lista povreda pritvorenog/osuđenog lica sadrži sljedeće podnaslove – Protokol povreda zatvorenika i neželjenih događaja u kojem se upisuje ime i prezime lica koje je na pregledu, datum njegovog rođenja, u kojoj ambulanti je izvršen pregled, datum i vrijeme u koje je pregled izvršen. U rubriku Opis i način nanošenja povrede (okolnosti neželjenog događaja ljekar unosi podatke koje je dobio od lica i simptome koje osjeća. Takođe ova rubrika sadrži i skicu tijela na kojoj bi trebalo označiti tačno mjesto gdje se povrede nalaze. Ljekar bi trebalo takođe da vrste povrede/neželjenog događaja uz detaljnu deskripciju istih, da zapiše dijagnozu i preduzete mjere. Analizom ove dokumentacije tim je primjetio ljekari unose navode lica o događaju uljed kojeg su nastale povrede, kao i da unosi deskripciju povreda koje se nalaze. Takođe, tim je zatekao i fotodokumentaciju povreda koja je nedostajala prilikom prethodne posjete (navedeni su razlozi pokvarenog fotoaparata). Tim je ukazao na važnost primjene i poznavanja Istanbulskeg protokola koji predstavlja standard Ujedinjenih nacija koji promovirše smjernice odgovornosti i obaveza za djelotvorno sprovođenje istrage i izvještavanje o navodima o postojanju mučenja i zlostavljanja. Nedostatak fizičkih, vidljivih dokaza na tijelu žrtve ne bi trebao tumačiti kao da se zlostavljanje nije ni dogodilo. Dužnu pažnju treba posvetiti i odgovarajućim psihološkim ispitivanjima i procjenama. S obzirom na važnost uloge ljekara u procjeni fizičkih i psiholoških posljedica mučenja, tim je ukazao da je važna stavka u izvještavanju i da li povrede odgovaraju navodima pritvorenog lica.

U okviru sektora zdravstvene službe pokrenuti su preventivni stomatološki pregledi . Ovi pregledi imaju za cilj da evidentiraju moguće probleme u okviru zdravlja zuba i da riješe probleme koje su nastali. Značajan dio lica na izdržavanju kazne se odazvao i

5. Saradnja službenih lica sa timom NPM-a

Tokom obilaska ostvarena je puna saradnja zaposlenih sa delegacijom NPM-a i omogućeno je da NPM ostvari svoj mandat. Članovima tima NPM-a pružene su tražene informacije, omogućen je obilazak prostorija u kojima se nalaze pritvorena lica, na uvid je data tražena dokumentacija, omogućen je razgovor sa pritvorenicima bez prisustva osoblja.

6. Zaključak

Istražni zatvor u Podgorici i dalje se nosi sa problemom prenatrpanosti, obzirom na brojke u odnosu na kapacitet odnosno broj trenutnih pritvorenika koje je tim NPM-a zabilježio, što je Zaštitnik više puta ukazivao, kako u preventivnom tako i u reaktivnom mandatu.¹¹

Zaštitnik je takođe našao nejednak tretman koji se odnosi na smještanje pritvorenika u prostorijama. Naime, u odnosu na sobe koje je tim NPM-a obišao, u najgorem stanju je bila soba na prizemlju dok je soba na prvom spratu bila u boljem stanju i na kraju soba na prvom stanju je bila znatno bolja od prethodne dvije sobe. Zaštitnik smatra, da iako je obaveza samih pritvorenika da održavaju higijenu u sobama, da je neophodno stvoriti osnovne uslove za boravak u sobama kao što su da sve prostorije imaju krevet koji nije polomljen, duške koji nisu pocijepani, da prostorije na podu budu obložene određenim materijalom (pločice, laminat itd) te da sanitarni čvor bude u potpunosti u funkciji odnosno da nema problema kao što je curenje vode i opadanje pločica sa zida.

Zaštitnik ukazuje da je neophodan jednak tretman i prilikom obezbjeđivanja dovoljnog broja posteljine, jastuka i ćebadi.

Takođe, kada je u pitanju dostupnost svježeg vazduha, neophodno je u svakoj prostoriji obezbijediti dovoljno svježeg vazduha, posebno u prostorijama gdje boravi više lica.

Zaštitnik ukazuje da je jedan od ključnih problema, razumijući problem smještajnih kapaciteta i bezbjednosti u Istražnom zatvoru, taj što je pritvorenicima upola smanjenja šetnja u odnosu na propisanu te da sat vremena nije dovoljna mjera kako bi pritvorenici upraznili svoje potrebe prilikom šetnje. Posebnu hitnost rješavanja ovog problema daje i to što ovakvo stanje traje već duže vrijeme, i prema riječima zatvorskih vlasti, broj pritvorenika se samo povećava a kapaciteti zstvora ostaju isti.

Kada je u pitanju zdravstvena zaštita pristup zdravstvenoj službi ne bi trebalo da bude filtriran od strane zatvorskog osoblja ili drugih pritvorenika jer to stvara prepreke pristupu i ometa

¹¹Mišljenje Zaštitnika broj: 01-967/21-3 od 30.5.2022. godine;

medicinsku poverljivost.¹² Medicinske konsultacije moraju biti povjerljive između pacijenta i zdravstvenog osoblja. Zatvorsko osoblje ne bi trebalo da bude prisutno, osim u izuzetnim slučajevima kada postoji priznat bezbjednosni rizik, ali čak i tada bi osoblje trebalo da bude van dometa konsultacija.¹³ U situacijama kada se prilikom dovođenja pritvorenika koriste sredstva za sputavanje, ona ne bi trebalo da se koriste tokom konsultacija jer ometaju povjerenje ljekara i pacijenta i ljekarski pregled.

Važan segment jeste poznavanje i primjena Istanbulskog protokola od strane osoblja Sektora za zdravstvenu zaštitu.¹⁴ Kada vrši prijavljivanje povreda kod zatvorenika na prijemnom pregledu i uopšte za ljekara je posebno važno da ima u vidu da će tokom istrage o okolnostima povređivanja i utvrđivanja nečije eventualne odgovornosti za nanošenje tjelesnih povreda tom zatvoreniku ljekarski izvještaj, tj. medicinska dokumentacija koju je ljekar sačinio povodom pregleda, upravo postati važan dokaz u istražnom postupku, a potom i u krivičnom postupku, ukoliko do njega dođe. Stoga, ljekar treba da ima na umu da će njegov izvještaj, osim pacijenta kome je namijenjen, čitati i neko drugi: policijski službenici, državni tužilac, sudija, advokati i sudski vještaci.

Ljekarski izvještaji uopšte, u svim prilikama, a posebno kada zatvorenik dođe u zatvor sa povredama, treba da budu činjenični, detaljni i pažljivo sročeni; pri sastavljanju ljekarskih izvještaja treba izbjegavati tvrdnje koje se ne mogu braniti medicinskom logikom i zaključke (dijagnoze) koje ne proizilaze iz nalaza ustanovljenih objektivnim medicinskim metodama kliničkog pregleda i sprovedenih dijagnostičkih procedura jer ljekar koji pregleda žrtvu, pravi izvještaj povreda i daje svoja saznanja i mišljenje. Izvještaj bi trebao naročito da sadrži mišljenje o porijeklu povreda i njihovoj težini. Treba zabilježiti i opis nastanka povrede koji dâ oštećena osoba, kao i mišljenje ljekara o vjerovatnoći da su povrede zaista nastale na način na koji je to oštećena osoba opisala.¹⁵ Dobra praksa je uspostavljanje Evidencija o pregledima zatvorenika koji

¹² Standardi CPT-ija. „...Zatvorenicima se mora omogućiti da se koriste uslugama službe za zdravstvenu negu na poverljiv način, na primer, pomoću poruka koje se šalju u zapečaćenoj koverti. Nadalje, zatvorski službenici ne bi trebalo da «filtriraju» zahteve za posetama lekaru....”

¹³ Pravo zatvorenika na povjerljivost prekršeno je kada je čuvar prisutan, kao što predviđaju Evropska zatvorska pravila, Pravilo 42.3: „Kod pregleda zatvorenika, liječnik ili kvalificirani medicinski tehničar, koji je odgovoran tom liječniku, obratit će posebnu pažnju na: Postupanje u skladu s uobičajenim pravilima liječničke etike i povjerljivosti odnosa.“ Pravilo 43.1: „Liječnik je zadužen za brigu o fizičkom i mentalnom zdravlju zatvorenika i primat će, u skladu s uvjetima i učestalosti koja je na nivou standarda zdravstvene zaštite u zajednici, sve bolesne zatvorenike, sve koji se prijave da su bolesni ili povrijeđeni, kao i svakog zatvorenika kome se poklanja posebna pažnja.“ Također, vidjeti Preporuku Vijeća Evrope br. R (98) 7, član 13: “Povjerljivost medicinskih odnosa treba uvijek podjednako rigorozno biti zagwarantirana i treba se poštivati, kao i kada se radi o cjelokupnoj populaciji.”

¹⁴https://www.ombudsman.co.me/docs/1560432937_14032019-preporuka-ziks.pdf

¹⁵ <https://rm.coe.int/prirucnik-o-zlostavljanju/16809e416d>

se nalaze u samici,¹⁶ ali bi evidentiranje trebalo biti preciznije u smislu bilježenja tačnog vremena početka i kraja pregleda.¹⁷

S obzirom da oralno zdravlje čini sastavni dio opšteg zdravlja, preventivni pregledi i intencija da se u početnom stadijumu sanira karijes ili drugi dentalni problemi, predstavljaju pozitivan iskorak u funkcionisanju stomatološke službe.

Nakon izvršenog obilaska i sagledavanja zatečenog stanja Zaštitnik kao NPM upućuje preporuke Upravi za izvršenje krivičnih sankcija:

- izvrši kompletno renoviranje sobe na prizemlju koju je tim NPM-a obišao, uključujući opremanjem sobe novim krevetima i dušecima, kako je to detaljno navedeno;
- uložiti napore kako bi se obezbijedila šetnja pritvorenih lica 2 sata dnevno kako je i propisano Pravilnikom o bližem načinu izvršavanja pritvora;
- obezbijedi jednake ili približno jednake materijalne uslove za sva pritvorena lica, a posebno funkcionalne krevete i čiste i očuvane dušeke kao i čistu posteljinu i ćebad;
- uložiti dodatne napore u pogledu usklađivanja kvadrature soba u kojem borave pritvorenici sa ranije citiranim CPT standardom;
- u ljekarskom izvještaju decidno budu opisane uočene povrede kao i upisani navodi lica o tome kako je povrede zadobio, kao i da bude navedena izjava ljekara o konzistentnosti navoda i uočenih povreda, kao i da ukoliko postoji sumnja o eventualnom zlostavljanju odmah obavijeste nadležne radi eventualnog sprovođenja istrage;
- obezbijedi radionice ili druge vrste treninga na kojim bi se zdravstvena služba upoznala sa obavezama koje proističu iz Instanbulskog protokola.

Nacrt predmetnog Izveštaja poslat je UIKS-u, dana 29.06. 2023. godine, sa pozivom da u ostavljenom roku dostave komentare i sugestije, nakon čega će biti utvrđen konačan tekst Izveštaja i objavljen na web stranici Institucije, zajedno sa njihovim odgovorom, komentarima i sugestijama. Do dana objavljivanja ovog Izveštaja, odgovor nije dostavljen.

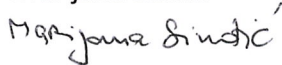
Zamjenica Zaštitnika

Mirjana Radović

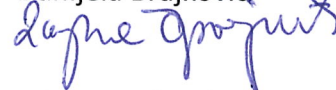

Savjetnici Zaštitnika

Marijana Sindić

Danijela Brajković

Mensur Bošnjak

Jelena Nedović

¹⁶ CPT smatra da medicinsko osoblje nikada ne treba da učestvuje u procesu donošenja odluka koje mogu da rezultiraju bilo kojom vrstom samice, osim u slučaju kada se takva mjera primenjuje iz zdravstvenih razloga. S druge strane, medicinsko osoblje treba da obrati posebnu pažnju na situaciju u kojoj se nalaze svi zatvorenici koji su smješteni u samicu....”

¹⁷ https://www.ombudsman.co.me/docs/1600432759_27022020-misljenje-uiks.pdf.